

KRISINO™ 2008
Rapport

Gjennomført av

Næringslivets sikkerhetsråd
og Perduco

i samarbeid med/støtte fra:

Embetsmannsutvalget mot økonomisk kriminalitet (EMØK),
Næringslivets Hovedorganisasjon, Deloitte, Sparebank 1s
Kriminalitetsforebyggende Fond og LO

EMØK

Deloitte.

 perduco

Forord

I samarbeid med Næringslivets sikkerhetsråd har Perduco gjennomført Kriminalitets- og sikkerhetsundersøkelsen i Norge - KRISINO™ for andre år på rad. Undersøkelsen støttes av Embetsmannsutvalget mot økonomisk kriminalitet (EMØK), NHO, Deloitte, Sparebank 1s Kriminalitetsforebyggende Fond (Trygt Samfunn) og LO.

Undersøkelsen bygger på representative utvalg av virksomheter i privat og offentlig sektor, fra de minste til de største virksomhetene.

Spørreskjema er utviklet av Næringslivets sikkerhetsråd, Perduco og andre støttespillere/fagmiljøer. Datainnsamling ble gjort telefonisk blant 2500 private og offentlige virksomheter og ble gjennomført i november 2008.

Seniorrådgiver
Reidar Dischler

Seniorrådgiver
Roy E. Banken

Oslo, desember 2008

Innhold

Forord	2
Innhold	3
Sammendrag	5
<i>Økonomisk kriminalitet</i>	5
<i>Sikkerhet</i>	5
<i>Svinn</i>	6
<i>Vold, rus og kontrolltiltak</i>	6
<i>Anmeldelser og oppsigelser</i>	6
Tekniske kommentarer	7
<i>Definisjon av populasjon</i>	7
<i>Utvalg og utvalgsmetode</i>	7
<i>Metode for datainnsamling</i>	7
<i>Tidspunkt for datainnsamlingen</i>	7
<i>Feilmarginer</i>	7
Karakteristika	8
<i>Sektor</i>	8
<i>Geografi</i>	8
<i>Bedriftsstørrelse</i>	9
<i>Bransje</i>	9
1. Økonomisk kriminalitet	10
<i>1.1 Sosiale arrangement</i>	10
<i>1.2 Rutiner for å avdekke økonomisk kriminalitet</i>	11
<i>1.3 Smøring, korrupsjon, hvitvasking</i>	12
<i>1.4 Prissamarbeid</i>	15
<i>1.5 Konkurranssevridende forhold</i>	16
<i>1.6 Sjansje for å bli oppdaget av skattemyndighetene</i>	18
2. Sikkerhet	19
<i>2.1 Risikovurdering</i>	19
<i>2.2 Forebyggende tiltak</i>	21
<i>2.2 Forebyggende tiltak blant leverandører til det offentlige</i>	23
<i>2.3 Følger ved misbruk av sensitiv informasjon</i>	23
3. Svinn	26
<i>3.1 Økonomisk tap som følge av svinn, bedrageri, svindel</i>	26
4. Vold, rus og kontrolltiltak	28
<i>4.1 Kjennskap og testing – rusmidler</i>	28

PERDUCO

KRIMINALITETS- OG SIKKERHETSUNDERSØKELSEN I NORGE

4.2 Vold i jobbsammenheng	29
5. Anmeldelser og oppsigelser	31
5.1 Lovbrudd som ikke anmeldes	31
5.2 Oppsigelse på grunn av lovbrudd	31
7. Vedlegg: Spørreskjema	Feil! Bokmerke er ikke definert.

Sammendrag

Kriminalitets- og sikkerhetsundersøkelsen i Norge - KRISINO™ er geografisk avgrenset til Norge. Som grunnlag for undersøkelsen er det benyttet stratifisert utvalg, ett utvalg av private virksomheter (2000 virksomheter) og ett utvalg av offentlige virksomheter (500 virksomheter). KRISINO ble første gang gjennomført i 2006.

Økonomisk kriminalitet

Andelen virksomheter som har deltatt på sosiale arrangementer som blir betalt av en leverandør faller. Mens 36 prosent av virksomhetene i 2006 deltok på slike arrangementer er det i 2008 22 prosent som gjør det.

Kjennskap til at noen har forsøkt å smøre eller bestikke noen i virksomheten for å få et oppdrag eller en kontrakt, holder seg stabil. I 2006 og 2007 var det 3 prosent av virksomhetene som, kjente til slike bestikkelsesforsøk, mens det i 2008 er 2 prosent.

En noe større andel av norske virksomheter kjenner til eksempler på korrupsjon i egen bransje. Nær en av ti virksomheter (8 prosent) oppgir at de har kjennskap til at korrupsjon forekommer, og det er i størst grad innen bygg og anlegg at man kjenner slike eksempler.

Det er langt lavere andel som kjenner til eksempler på hvitvasking av penger i egen bransje (3 prosent), mens 1 prosent mistenker at egen virksomhet er misbrukt til å hvitvaske penger.

Noe mer enn en av ti virksomheter (12 prosent) kjenner til at det foregår prissamarbeid mellom aktører i egen bransje. Videre kjenner tre av ti virksomheter til reglene for lempning ved varsling til myndighetene om prissamarbeid. De som kjenner til at det foregår prissamarbeid og de som ikke kjenner til slikt samarbeid, kjenner reglene for lempning i like stor grad.

28 prosent av virksomhetene i Norge mener det svært liten eller liten sjanse for å bli oppdaget av skattemyndighetene hvis en virksomhet i deres bransje unnlater å rapportere inn alle skatter og avgifter. I 2006 var det 15 prosent som mente det var svært liten eller liten sjanse for å bli oppdaget, mens det i 2007 var 27 prosent som svarte det samme.

Sikkerhet

17 prosent av norske virksomheter har en skriftlig dokumentert risikovurdering av kriminalitet i eller mot virksomheten. Det er i størst grad innen transport/kommunikasjon, hotell/restaurant og offentlig administrasjon at man har risikovurdering. I minst grad har man det innen bygg- og anleggsbransjen. Blant de som har en risikovurdering, svarer 36 prosent av risikovurderingen førte til at det ble iverksatt konkrete tiltak mot kriminalitet i virksomheten.

Blant de kriminalitetsforebyggende tiltakene virksomhetene er spurt om er det systemer som sikrer at ansatte kan varsle ved uregelmessigheter eller alvorlige feil som er mest vanlig. 76 prosent av norske virksomheter har slike systemer. Videre er det 70 prosent som har etablert spesielle tiltak for å beskytte sensitiv informasjon. Mindre vanlig er det å stille krav til kriminalitetsforebyggende tiltak hos underleverandørene. 26 prosent av virksomhetene gjør det.

PERDUCO

KRIMINALITETS- OG SIKKERHETSUNDERSØKELSEN I NORGE

42 prosent av virksomhetene mener det vil ha kritiske eller store konsekvenser dersom sensitiv informasjon utnyttes av utenforstående. Likevel er det ikke alle disse virksomhetene som har etablert spesielle tiltak for å beskytte informasjonen. Blant de som mener det vil ha kritiske konsekvenser hvis informasjon misbrukes, har 93 prosent iverksatt spesielle tiltak for å beskytte informasjonen. Blant de som mener misbruk vil ha store konsekvenser, har 84 prosent etablert spesielle tiltak for å ta vare på sensitiv informasjon.

Svinn

18 prosent av norske virksomheter har blitt påført økonomiske tap som følge av svinn, bedrageri eller svindel. Det forekommer i størst grad i varehandel og hotell/restaurant. I 28 prosent av tilfellene var egen ansatte involvert i kriminaliteten.

Vold, rus og kontrolltiltak

En av ti virksomheter kjenner til at ansatte misbruker rusmidler. 5 prosent har innført rusmiddeltesting, mens 3 prosent av de som ikke har innført rusmiddeltesting vurderer å innføre det.

15 prosent av virksomhetene sier imidlertid at de har behov for mer kunnskap, informasjon og veiledning om rusmiddeltesting av ansatte.

Andelen som oppgir at ansatte i virksomheten har vært utsatt for vold eller trusler om vold i jobbsammenheng, holder seg stabil fra 2006 til 2008. I alle tre KRISINO-undersøkelser ligger denne andelen på 16/17 prosent. Det er imidlertid store bransjemessige skiller. Hele 62 prosent av virksomhetene innen helse- og sosialtjenester oppgir at dette har skjedd siste 12 måneder.

Anmeldelser og oppsigelser

En av ti virksomheter har opplevd lovbrudd siste 12 måneder som de ikke anmeldte. Det er på nivå med 2006 og 2007.

7 prosent av virksomhetene har sagt opp en eller flere ansatte som følge av lovbrudd. I 60 prosent av tilfellene var det tyveri fra virksomheten som var årsaken til oppsigelsen.

Tekniske kommentarer

Definisjon av populasjon

Kriminalitets- og sikkerhetsundersøkelsen i Norge - KRISINO™ er geografisk avgrenset til Norge. Populasjonen i denne undersøkelsen er den totale mengde av virksomheter i Norge, både private og offentlige. Utvalgsenheten i undersøkelsen er virksomheter (privat og offentlig sektor).

Populasjonen er definert ved hjelp av Ravn Info/Brønnøysundkatalogens oversikt over samtlige norske foretak, både private og offentlige virksomheter.

Utvalg og utvalgsmetode

Som grunnlag for undersøkelsen er det benyttet stratifisert utvalg, ett utvalg av private virksomheter (2000 virksomheter) og ett utvalg av offentlige virksomheter (500 virksomheter). Det offentlige utvalget er trukket basert på et rent tilfældighetsutvalg, med unntak av at barnehager og grunnskoler er holdt utenfor. Offentlige virksomheter med færre enn 10 ansatte er i tillegg holdt utenfor utvalget. I den private delen er også utgangspunktet at det er benyttet tilfældighetsutvalg, men utvalget er imidlertid her kvotert i henhold til følgende kriterier:

- Minst 100 respondenter i hvert fylke
- Minst 100 respondenter med 100 ansatte eller mer
- Maksimum 400 respondenter med 4 ansatte eller færre

Det er ikke foretatt noen siling fra intervjuers side i forhold til utvalget, dvs. at samtlige kontaktede foretak er forsøkt intervjuet.

Metode for datainnsamling

Datainnsamling er gjennomført ved hjelp av telefonintervjuer (CATI).

Tidspunkt for datainnsamlingen

Datainnsamlingen ble gjennomført av Perduco/NORSTAT i perioden 5. til 20. november 2008.

Feilmarginer

Perduco gjør oppmerksom på at enhver undersøkelse vil være beheftet med feilmarginer. Feilmarginene knytter seg i hovedsak til statistisk usikkerhet. Dette er utvalgsskjevheter, som medfører at utvalget ikke er identisk med universet eller målgruppen. Ulikheter kan knytte seg til bestemte kjennetegn eller atferd.

Ved 2500 respondenter eller intervjuer ($n=2500$) kan vi med 95 % sannsynlighet si at det riktige resultatet ligger innenfor $\pm 0,9$ og $\pm 2,0$ prosentpoeng, avhengig av prosentresultatets størrelse. Usikkerheten er størst ved et prosentresultat på 50 % og minst ved prosentresultater på 5 % / 95 %.

Karakteristika

Før resultatene presenteres, blir det nedenfor gitt en beskrivelse av hva som kjennetegner respondentene i undersøkelsen.

Sektor

Respondentene i undersøkelsen har følgende fordeling mellom privat og offentlig sektor:

Tabell 1 Sektor

Sektor	Antall (n)	Andel
Privat sektor	2 000	80,0 %
Offentlig sektor	500	20,0 %
Totalt	2 500	100,0 %

Geografi

Når det gjelder de private virksomhetene er det kvotert inn minst 100 respondenter fra hvert fylke i undersøkelsen for å kunne gjennomføre en sammenlignbar fylkesvis analyse av resultatene. Siden denne kvoteringen skaper en skjevhet i utvalget sett i forhold til populasjonen (næringslivet i Norge), er svarene fra de private virksomhetene vektet med utgangspunkt i de riktige populasjonsstørrelsene (basert på Bedrifts- og Foretaksregisteret (BoF) i Statistisk sentralbyrå (SSB)).

Her følger en oversikt over respondentenes fylkesvise tilhørighet:

Tabell 2 Geografi

Fylke	Offentlig sektor	Privat sektor	Antall intervju (n)	Andel
Østfold	16	110	126	5,0 %
Akershus	38	107	145	5,8 %
Oslo	39	110	149	6,0 %
Hedmark	31	105	136	5,4 %
Oppland	27	110	137	5,5 %
Buskerud	28	101	129	5,2 %
Vestfold	13	110	123	4,9 %
Telemark	28	100	128	5,1 %
Aust-Agder	15	100	115	4,6 %
Vest-Agder	14	100	114	4,6 %
Rogaland	42	100	142	5,7 %
Hordaland	41	103	144	5,8 %
Sogn og Fjordane	17	104	121	4,8 %
Møre og Romsdal	37	110	147	5,9 %
Sør-Trøndelag	25	110	135	5,4 %
Nord-Trøndelag	15	100	115	4,6 %
Nordland	35	110	145	5,8 %
Troms	22	110	132	5,3 %
Finnmark	17	100	117	4,7 %
Totalt	500	2 000	2 500	100,0 %

PERDUCO
KRIMINALITETS- OG SIKKERHETSUNDERSØKELSEN I NORGE

Bedriftsstørrelse

Undersøkelsen omfatter virksomheter i alle størrelsesgrupper.
Virksomhetene i undersøkelsen har fra 1 til 19000 ansatte.

Tabell 3 Bedriftsstørrelse

Bedriftsstørrelse	Offentlig sektor	Privat sektor	Antall (n)	Andel
1 til 4 ansatte	8	371	379	15,2 %
5 til 19 ansatte	122	1021	1143	45,7 %
20 til 99 ansatte	230	377	607	24,3 %
100 ansatte eller mer	140	231	371	14,8 %
Totalt	500	2 000	2 500	100,0 %

Bransje

Undersøkelsen omfatter virksomheter i de fleste bransjer. Barnehager og grunnskoler er holdt utenfor.

Tabell 4 Bransje

Bransje	Offentlig sektor	Privat sektor	Antall (n)	Andel
Jordbruk, skogbruk og fiske	0	34	34	1,4 %
Industri, bergverk og kraft	0	472	472	18,9 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	0	233	233	9,3 %
Varehandel etc	0	648	648	25,9 %
Hotell- og restaurantvirksomhet	0	97	97	3,9 %
Transport og kommunikasjon	0	106	106	4,2 %
Tjenesteytende næringer	43	410	453	18,1 %
Offentlig administrasjon	187	0	187	7,5 %
Undervisning	68	0	68	2,7 %
Helse- og sosialtjenester	202	0	202	8,1 %
Totalt	500	2 000	2 500	100,0 %

1. Økonomisk kriminalitet

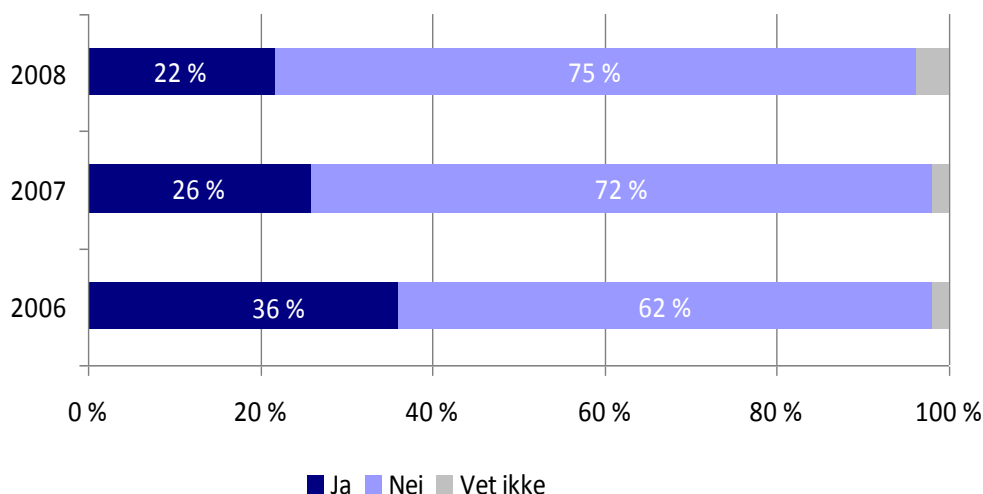
1.1 Sosiale arrangement

Virksomhetene er spurt om de deltar på sosiale tilstelninger og arrangementer betalt av leverandører både i 2006, 2007 og 2008.

Fra 2006 til 2007 falt andelen som sier de deltar på slike arrangementer med hele 10 prosentpoeng. Den fallende trenden fortsetter i 2008, men ikke like kraftig. Mens det i 2007 var 26 prosent som oppgav at de deltok på slike arrangementer, er det i 2008 22 prosent som sier det samme.

Spørsmål: Har du eller ansatte i din virksomhet deltatt på sosiale tilstelninger eller arrangementer i løpet av det siste året som ble betalt av en leverandør?

Figur 1 Deltagelse sosiale arrangementer (n=2500)

På dette spørsmålet er det store forskjeller på privat og offentlig sektor. Mens en av fire virksomheter i privat sektor har deltatt på sosiale arrangementer betalt av leverandør, er det 7 prosent av virksomhetene i offentlig sektor som har gjort det.

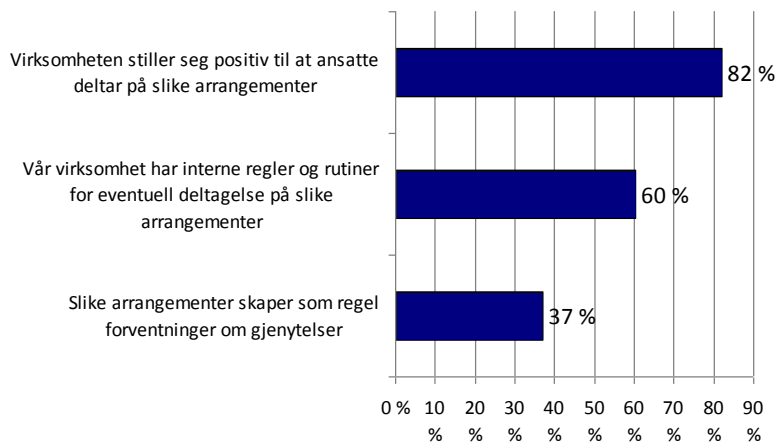
Forskjellen mellom offentlig og privat sektor følger mønsteret fra 2006 og 2007. I 2006 var det hhv. 41 og 19 prosent i privat og offentlig sektor som hadde deltatt, mens tallene for 2007 er hhv. 30 og 11 prosent.

Det er i bygg- og anleggsbransjen det er mest vanlig å delta på slike arrangementer. Fra 2006 til 2008 er det imidlertid en betydelig nedgang i andelen bygg/anleggsvirksomheter som oppgir at de deltar. Mens 60 prosent oppga av de deltok i 2006, har andelen sunket til 45 prosent i 2007 og 38 prosent i 2008.

Blant de som deltar på sosiale arrangementer betalt av leverandør, stiller 82 prosent av virksomhetene seg positive til slik deltagelse.

Spørsmål: Jeg vil nå lese opp noen påstander om slike betalte arrangementer, og ber deg svare ja eller nei til følgende:

Figur 2 Holdninger til arrangement betalt av leverandør (andel ja)

Selv om andelen som deltar faller, finner vi at holdningen til slike arrangementer blant de som fortsatt deltar er stabil. I 2007 var det 80 prosent som sa de var positive til deltagelse, 52 prosent hadde interne regler og rutiner, mens 36 prosent mente arrangementet som regel skaper forventninger om gjenytelser.

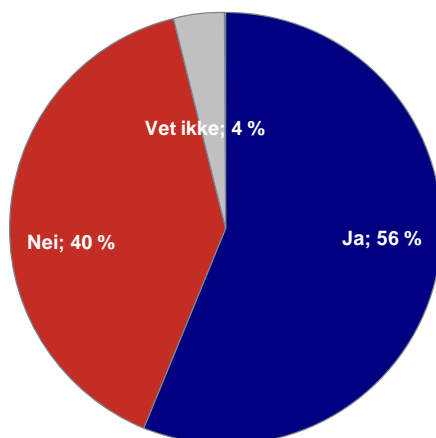
Blant de som mener at slike arrangementer skaper forventninger og gjenytelser, er det 74 prosent som stiller seg positiv til at ansatte deltar på disse arrangementene.

1.2 Rutiner for å avdekke økonomisk kriminalitet

Mer enn halvparten av virksomhetene har rutiner for å avdekke økonomisk kriminalitet.

Spørsmål: Har din virksomhet rutiner for å avdekke økonomisk kriminalitet?

Figur 3 Rutiner for å avdekke økonomisk kriminalitet (n=2500)

Virksomheter i offentlig sektor oppgir i større grad enn private virksomheter å ha slike rutiner (hhv. 66 og 54 prosent).

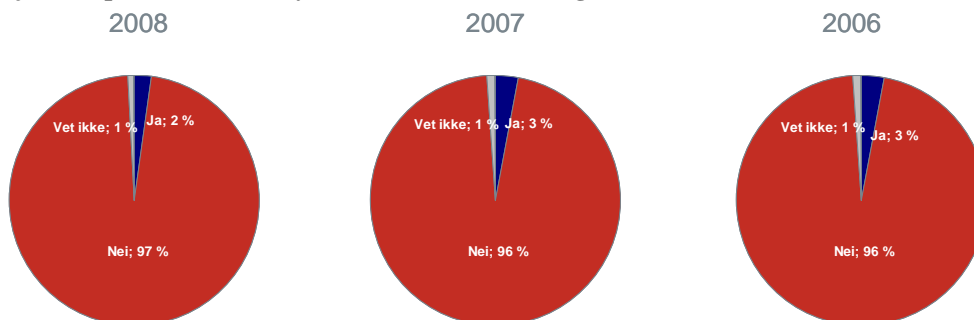
Ser vi på enkeltbransjer er det imidlertid en ”privat bransje”, hotell- og restaurant, som topper listen. 68 prosent av virksomheten i hotell- og restaurant har rutiner for å avdekke økonomisk kriminalitet. Bygg og anleggsbransjen er der hvor det i minst grad er innført slike rutiner, hvor 41 prosent oppgir at de har rutiner for dette. Samtidig finner vi at de store virksomhetene i langt større grad enn de små har rutiner for å avdekke økonomisk kriminalitet. Åtte av ti virksomheter med 100 ansatte eller flere har slike rutiner, mot 38 prosent blant virksomheter med 1 til 4 ansatte.

1.3 Smøring, korrupsjon, hvitvasking

Spørsmål om kjennskap til at noen skal ha forsøkt å bestikke eller smøre noen i egen virksomhet for å få en kontrakt, er stilt i 2006, 2007 og 2008.

Spørsmål: Kjenner du til at en leverandør de siste 12 månedene har tilbydd noen i din virksomhet bestikkelig, smøring eller en utilbørlig fordel for å få en kontrakt eller et oppdrag av dere?*

Figur 4 Kjennskap leverandør tilbydd bestikkelig, smøring (n=2500)

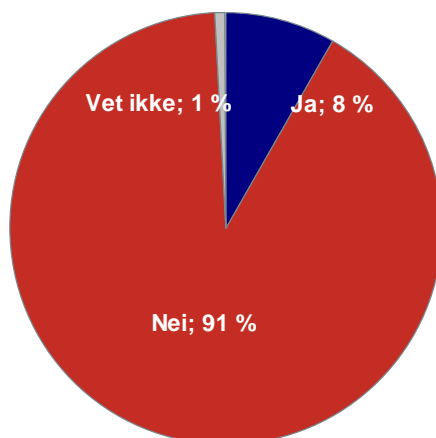
I samtlige undersøkelser er det en stabilt lav andel som har kjennskap til at noen har forsøkt å smøre eller bestikke noen i virksomheten for å få en kontrakt eller et oppdrag. Kjennskap til slike forsøk på å få en kontrakt eller oppdrag, fordeler seg jevnt på privat og offentlig sektor, bransje og virksomhetsstørrelse. Det fordeler seg også jevnt mellom virksomheter som har rutiner for å avdekke økonomisk kriminalitet og de som ikke har slike rutiner.

I både 2007 og 2008 er det spurt om kjennskap til konkrete eksempler på korrupsjon i egen bransje. Spørsmålsformuleringen er imidlertid endret betydelig for å gjøre spørsmålet mer presist, og det er derfor ikke mulig å direkte sammenligne de to resultatene.

Spørsmål: Har du gjennom ditt arbeid kjennskap til konkrete eksempler på korrupsjon innen din bransje siste 12 måneder? Vi tenker her ikke på eksempler på korrupsjon du kun har kjennskap til gjennom media?

* I 2006 var det en annen spørsmålsformulering: ”Kjenner du til at en leverandør de siste 12 månedene har tilbydd personell i din virksomhet en utilbørlig fordel for å få en kontrakt eller et oppdrag av dere?”

Figur 5 Kjennskap til korrupsjon i egen bransje (n=2500)

Nær en av ti oppgir at de kjenner til konkrete eksempler på korrupsjon i egen bransje i løpet av det siste året. I 2007 var spørsmålsformuleringen ”Kjenner du til konkrete eksempler på korrupsjon i din bransje?” 21 prosent svarte bekreftende på dette, men vi vet ikke om det var eksempler på korrupsjon de kjenner til gjennom mediedekning, eller hvor langt tilbake i tid disse eksemplene ligger. En indikasjon på at kjennskapen respondentene oppga i 2007, var eksempler de kjente gjennom media, er at det i bygg og anlegg var hele 31 prosent som oppgav slik kjennskap.

I 2008 er bygg- og anleggsbransjen fortsatt blant de med størst kjennskap til konkrete eksempler på korrupsjon, men andelen har sunket til 13 prosent. Like stor andel oppgir kjennskap til korrupsjon innen hotell/restaurant og transport/kommunikasjon. Lavest kjennskap til korrupsjon er det i helse- og sosialtjenester med 3 prosent.

Virksomheter i privat sektor oppgir å ha kjennskap til korrupsjon i noe større grad enn offentlige virksomheter (hhv. 9 og 5 prosent), mens vi ut fra tallmaterialet ikke kan si at det er skiller på geografi eller virksomhetsstørrelse.

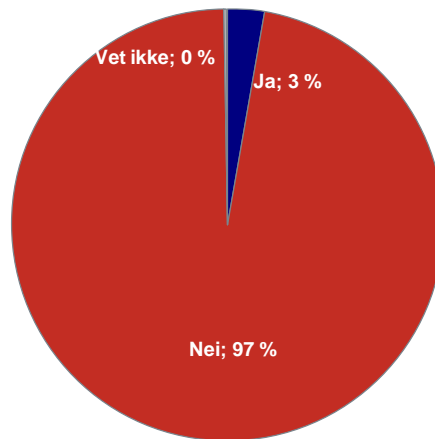
Virksomheter som har rutiner for å avdekke økonomisk kriminalitet oppgir i noe større grad kjennskap til dette enn virksomheter som ikke har slike rutiner (hhv. 10 og 7 prosent).

På spørsmål om bedriften kjenner til eksempler på hvitvasking av penger i egen bransje hvor pengene stammer fra kriminelle handlinger, svarer 3 prosent bekreftende.

Spørsmål: Kjenner du til eksempler på hvitvasking av penger i din bransje siste 12 måneder hvor pengene har sin opprinnelse fra en kriminell eller straffbar handling?

PERDUCO
KRIMINALITETS- OG SIKKERHETSUNDERSØKELSEN I NORGE

Figur 6 Kjennskap til hvitvasking i egen bransje (n=2500)

Det er spesielt innen hotell- og restaurantbransjen at man kjenner til eksempler på hvitvasking av penger. 10 prosent av virksomhetene i denne bransjen oppgir at de kjenner eksempler på dette.

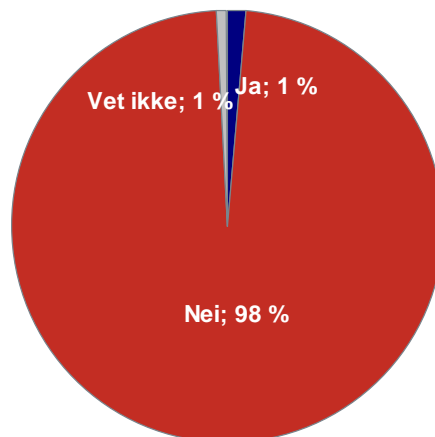
I 2007 ble dette spørsmålet stilt uten en begrensning på at kjennskapen gjelder kun siste 12 måneder, samtidig som spørsmålet kun ble stilt til virksomheter i privat sektor. I 2007 var det 5 prosent som oppgav at de kjente til eksempler på hvitvasking blant de spurte i privat sektor. I 2008 er det 4 prosent i privat sektor som oppgir det samme.

Det er ingen forskjell på slik kjennskap blant bedrifter som har rutiner for å avdekke økonomisk kriminalitet og de som ikke har slike rutiner.

En prosent av de spurte oppgir samtidig at de mistenker at deres egen virksomhet har blitt misbrukt til å hvitvaske penger.

Spørsmål: Har du mistanke om at din bedrift har blitt misbrukt til å hvitvaske penger?

Figur 7 Mistanke om hvitvasking (n=2500)

I 2007 ble dette spørsmålet kun stilt til virksomheter i privat sektor. Sammenligner vi kun privat sektor i 2008 med resultatene fra 2007,

PERDUCO

KRIMINALITETS- OG SIKKERHETSUNDERSØKELSEN I NORGE

holder andelen som oppgir slik mistanke seg stabil. 2 prosent av virksomhetene i privat sektor oppgir slik mistanke både i 2007 og 2008. Både i 2007 og 2008 er det innen hotell- og restaurantbransjen at slike mistanker oppgis i størst grad (hhv. 6 og 5 prosent).

De som har rutiner for å avdekke økonomisk kriminalitet har ikke i større grad enn andre slike mistanker.

De som har svart bekreftende på at de har mistanke om at egen virksomhet blir misbrukt til å hvitvaske penger, er stilt oppfølgingsspørsmål om hvem som sto bak hvitvaskingen (om det var kunder, leverandører, eiere, ansatte, andre eller om de ikke vet). I og med at det er en liten andel av utvalget som får dette oppfølgingsspørsmålet skal vi være meget forsiktige med å konkludere på bakgrunn av disse tallene.

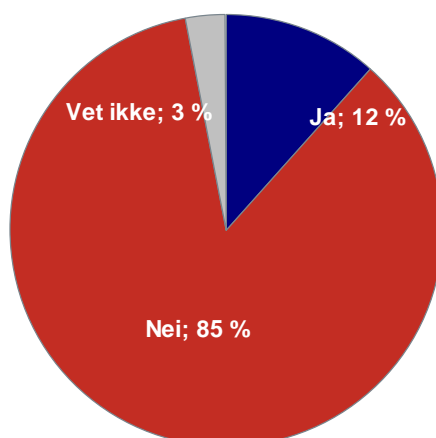
Vi kan imidlertid si at det er stabile svar når det gjelder hvem som i størst grad står bak hvitvasking. I 2007 svarte 69 prosent at kunder sto bak. I 2008 er det 76 prosent som sier det samme. Videre er det eiere som i størst grad mistenkes å stå bak. I både 2007 og 2008 oppgir 14 prosent at det er eiere som står bak hvitvasking. I begge årene er det relativt liten tro på at leverandører eller ansatte står bak hvitvasking.

1.4 Prissamarbeid

Respondentene er også spurt om de kjenner til om det foregår prissamarbeid i den bransjen de tilhører.

Spørsmål: Kjenner du til at det foregår prissamarbeid mellom aktører i din bransje? Vi tenker her ikke på eksempler på prissamarbeid du kun har kjennskap til gjennom media.

Figur 8 Kjennskap til prissamarbeid (n=2500)

Mer enn en av ti svarer at de kjenner til at det foregår ulovlig prissamarbeid mellom aktører i deres egen bransje. I størst grad er det innen bygg og anlegg samt hotell/restaurant at man oppgir kjennskap til at dette foregår (hhv. 19 og 17 prosent). Samtidig er det de små og mellomstore virksomhetene som i størst grad oppgir at de kjenner til

PERDUCO

KRIMINALITETS- OG SIKKERHETSUNDERSØKELSEN I NORGE

prissamarbeid. For størrelsesgruppene 1 til 4 ansatt og 5 til 19 ansatte er det hhv. 14 og 15 prosent som kjenner til prissamarbeid. Til sammenligning er det 5 prosent blant virksomheter med mer enn 100 ansatte som sier det samme.

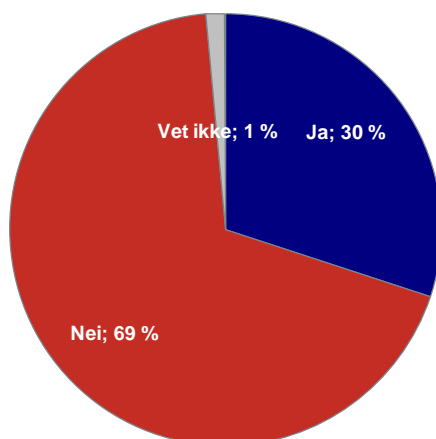
Også mellom privat og offentlig sektor er det signifikante forskjeller på dette spørsmålet. Mens 14 prosent av virksomhetene i privat sektor kjenner til prissamarbeid, er det 4 prosent i offentlig sektor som oppgir det samme.

I 2007 ble spørsmålet kun stilt til virksomheter i privat sektor og uten presiseringen om eventuell kjennskap til prissamarbeid gjennom mediedekningen. I 2007 var det 17 prosent som svarte ja på spørsmålet. Også i 2007 var det høyest andel kjennskap til prissamarbeid innen bygg og anlegg samt hotell/restaurant, og det samme mønsteret når det gjelder bedriftsstørrelse.

I forbindelse med prissamarbeid er respondentene også spurt om de kjenner til reglene for amnesti ved varsling av slikt samarbeid.

Spørsmål: Kjenner du til reglene for amnesti, også kalt lempning, ved varsling til myndighetene om prissamarbeid?

Figur 9 Kjennskap til reglene for lempning (n=2500)

Tre av ti oppgir at de kjenner reglene for lempning ved varsling av prissamarbeid. Det er ingen store skiller mellom privat og offentlig sektor, ulike bransjer eller virksomhetsstørrelser. Det er imidlertid visse geografiske forskjeller. Mens 38 prosent av virksomhetene i Oslo oppgir at de kjenner reglene, er det 23 prosent i Finnmark og Aust-Agder som sier det samme.

Kjennskapen til reglene er like stor blant de som kjenner til prissamarbeid i egen bransje som blant de som ikke kjenner til slikt prissamarbeid.

1.5 Konkurransavidende forhold

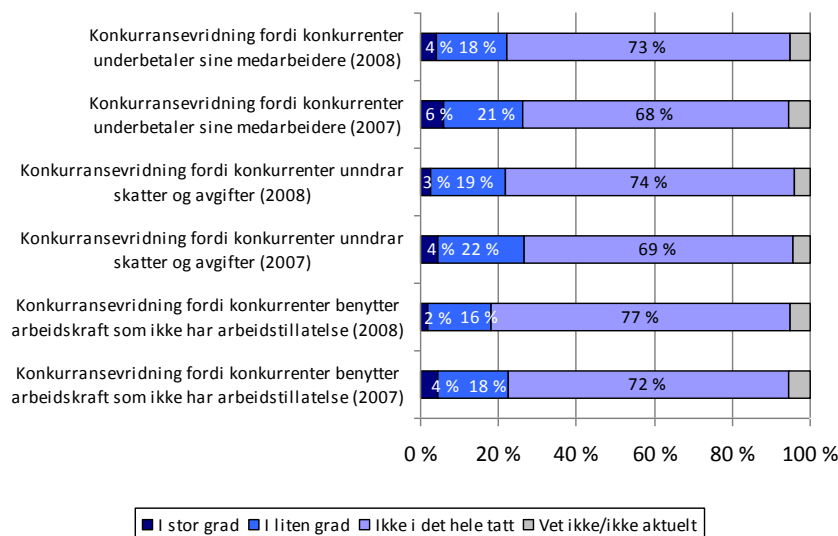
I både 2007 og 2008 er virksomheter spurt i hvilken grad de har opplevd mulige konkurransevidende forhold. Spørsmålet er kun stilt til virksomheter i privat sektor.

PERDUCO

KRIMINALITETS- OG SIKKERHETSUNDERSØKELSEN I NORGE

Spørsmål: Jeg vil nå lese opp mulige konkurransevidende forhold som din virksomhet kan bli utsatt for, og ber deg svare om din virksomhet har opplevd følgende i stor grad, i liten grad eller ikke i det hele tatt?

Figur 10 Konkurransavidende forhold (n=2000)

4 prosent av de spurte oppgir at de i stor grad opplever konkurransevidende forhold som følge av at konkurrenter underbetaler medarbeidere. Ytterligere 18 prosent oppgir at de opplever det i liten grad. I og med at ikke i det hele tatt er et svaralternativ, kan man anta at de som svarer i liten grad, også opplever konkurransevidning *til en viss* grad. To av ti virksomheter i privat sektor opplever derfor i *noe* grad konkurransevidning fordi konkurrenter underbetaler medarbeiderne. Det er i størst grad innen hotell- og restaurantbransjen at dette oppleves, mens det i minst grad oppleves innen varehandel og tjenesteytende næringer.

I 2007 var det en litt høyere andel som oppgav at det forekom konkurransevidning på grunn av at konkurrenter underbetaler medarbeidere. 6 prosent oppgav at det skjedde i stor grad, mens 21 prosent mente det skjedde i liten grad.

Konkurransavidning som følge av at konkurrenter unndrar skatter og avgifter oppleves i stor grad av 3 prosent av virksomhetene i privat sektor. 19 prosent opplever det i liten grad. Også på dette punktet er det hotell- og restaurantbransjen som er mest utsatt, der 9 prosent oppgir at det skjer i stor grad.

I 2007 var det en noe høyere andel som opplevde dette. 4 prosent opplevde det i stor grad, mens 22 prosent opplevde det i liten grad.

2 prosent oppgir at de i stor grad har opplevd konkurransevidning fordi konkurrenter benytter arbeidskraft som ikke har arbeidstillatelse. 16 prosent sier de opplever det i liten grad. I bygg- og anleggsbransjen er det 5 prosent som sier de opplever det i stor grad og 28 prosent som opplever det i liten grad.

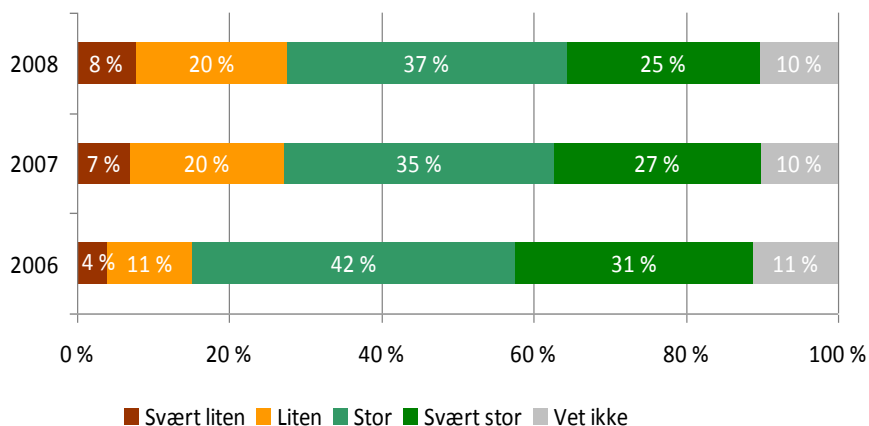
I 2007 var det fire prosent som svarte i stor grad og 18 prosent som svarte i liten grad. Også i 2007 var det bygg- og anleggsbransjen som i størst grad opplevde dette. Hele 16 prosent av virksomhetene i bygg og anlegg svarte at de opplevde det i stor grad, mens 32 prosent svarte i liten grad.

1.6 Sjanse for å bli oppdaget av skattemyndighetene

De tre siste årene er virksomhetene også spurt om hvor stor sjanse de tror det er å bli oppdaget av skattemyndighetene hvis en virksomhet i deres bransje unnlater å rapportere inn alle skatter og avgifter.

Spørsmål: Dersom en virksomhet i din bransje unnlater å rapportere inn alle skatter og avgifter, hvor stor sjanse tror du det er for at skattemyndighetene vil oppdage dette. Er den svært liten, liten, stor eller svært stor?

Figur 11 Risiko for å bli oppdaget av skattemyndighetene (n=2500)

I 2006 var det 15 prosent som trodde det var liten eller svært liten sjanse for å bli oppdaget av skattemyndighetene hvis en virksomhet unnlot å rapportere inn alle skatter og avgifter. Fra 2006 til 2007 skjedde en holdningsendring i dette spørsmålet, en endring som holder seg også i 2008. Det er nå 28 prosent av virksomhetene som mener det er liten eller svært liten sjanse for å bli oppdaget.

Blant de private virksomhetene er det 31 prosent som tror det er liten eller svært liten sjanse for å bli oppdaget, mens 14 prosent av offentlige virksomheter mener det samme.

Virksomheter innen bygg- og anleggsbransjen har minst tro på at man vil bli oppdaget av skattemyndighetene hvis en bedrift i bransjen unnlater å rapportere alle skatter og avgifter. 42 prosent av virksomhetene i bygg og anlegg tror det er liten eller svært liten sjanse for å bli oppdaget.

2. Sikkerhet

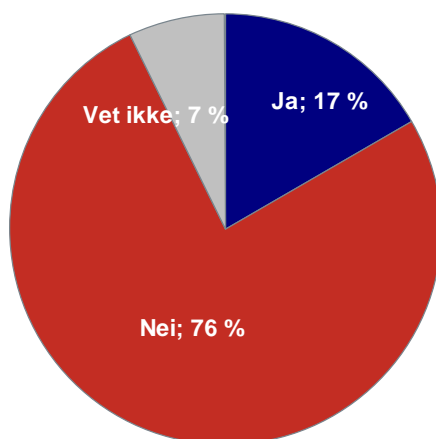
Under temaet sikkerhet ser vi nærmere på forhold som risikovurdering i virksomhetene, tiltak for å forebygge kriminalitet og sikkerhetsrisiko, samt behandling av sensitiv informasjon. I undersøkelsen for 2008 er det flere nye spørsmål og vi belyser tildels problemstillinger som tidligere ikke er belyst i tidligere undersøkelser.

2.1 Risikovurdering

Når det gjelder om virksomhetene har gjennomført risikovurdering av kriminalitet i eller mot virksomheten, har vi endret på spørsmålene fra tidligere undersøkelser. Vi vil derfor ikke sammenligne resultatene direkte med foregående undersøkelser, men trekke noen overordnede konklusjoner om funnene. Først er virksomhetene spurt om de har en skriftlig risikovurdering.

Spørsmål: Har virksomheten en skriftlig dokumentert risikovurdering av kriminalitet i eller mot virksomheten?

Figur 12 Skriftlig dokumenter risikovurdering (n=2500)

I størst grad har virksomheter innen transport/kommunikasjon, hotell/restaurant og offentlig administrasjon har i størst grad skriftlige risikovurderinger (hhv. 24, 22 og 22 prosent). I minst grad har man det i bygg- og anleggsbransjen, der 9 prosent oppgir å ha det. Det er også verdt å merke seg at hele 19 prosent innen helse- og sosialtjenester ikke vet om virksomheten har en skriftlig risikovurdering.

Det er de store virksomhetene som i størst grad har skriftlig risikovurdering av kriminalitet. 37 prosent av virksomheter med mer enn 100 ansatte har risikovurdering, mot 5 prosent av virksomheter med 1 til 4 ansatte. For virksomhetsstørrelsen 5 til 19 ansatte er andelen 11 prosent og for de med 20 til 99 ansatte er det 19 prosent.

I 2007 var det 28 prosent av virksomhetene som oppgav at de hadde foretatt en risikovurdering av kriminalitet i eller mot virksomheten, uavhengig av om den var skriftlig eller ikke. Blant de 28 prosent som hadde slik risikovurdering, var det 55 prosent som oppgav at dette var en skriftlig dokumentert risikovurdering. Av det totale utvalget på 2500 respondenter i 2007, var det altså 15 prosent som svarte bekreftende på at

PERDUCO

KRIMINALITETS- OG SIKKERHETSUNDERSØKELSEN I NORGE

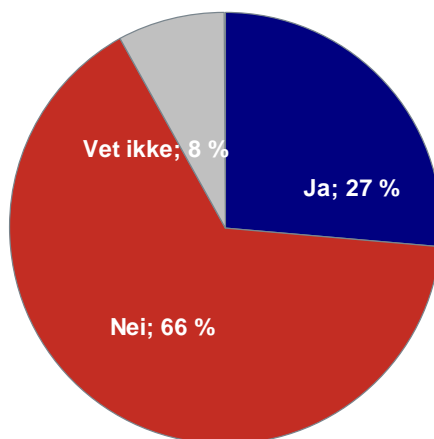
de både hadde en risikovurdering og at dette var en skriftlig dokumentert risikoanalyse.

Man skal alltid være forsiktig med å sammenligne spørsmål som har endret ordlyd, som er uten en tidsbegrensning i ordlyden og har ulik screening, men resultatene *indikerer* at graden av risikovurdering i norske virksomheter er stabil i 2007 og 2008.

De som svarer at de har en skriftlig risikovurdering er også spurt om denne er utarbeidet for første gang i løpet av de siste 12 månedene.

Spørsmål: Er denne utarbeidet for første gang siste 12 måneder?

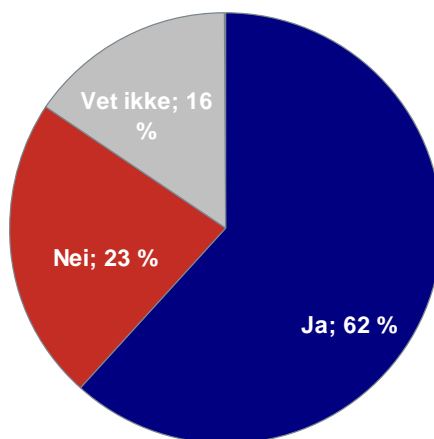
Figur 13 Risikovurdering utarbeidet første gang siste 12 måneder (n=417)

Nær tre av ti virksomheter har utarbeidet sin skriftlige risikovurdering i løpet av de siste 12 månedene. Blant de som har en risikovurdering, men som har utarbeidet den tidligere enn i løpet av de siste 12 månedene, er det interessant å undersøke i hvilken grad det er et oppdatert dokument. De som svarer nei eller vet ikke i forrige spørsmål er derfor spurt om dokumenter er revidert.

Spørsmål: Er den revidert siste 12 måneder?

Figur 14 Revidert risikovurdering (n=306)

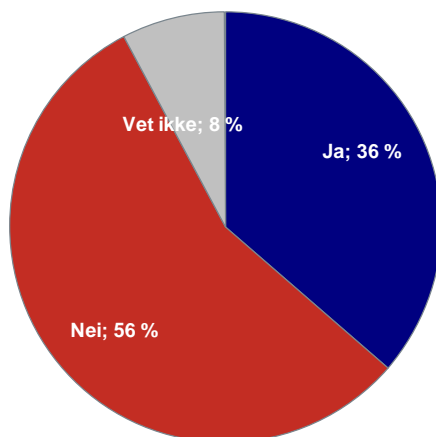

Blant de som har utarbeidet risikovurderingen tidligere enn i løpet av siste 12 måneder, har seks av ti revidert de siste 12 måneder. 23 prosent har ikke revidert risikovurderingen i løpet av de siste 12 månedene.

De som har en skriftlig risikovurdering, er også spurt om det ble iverksatt konkrete tiltak som følge av vurderingen.

Spørsmål: Medførte denne risikovurderingen at det ble iverksatt konkrete tiltak mot kriminalitet din virksomhet?

Figur 15 Tiltak mot kriminalitet som følge av risikovurdering (n=417)

36 prosent av de som har en skriftlig risikovurdering oppgir at det ble iverksatt konkrete tiltak mot kriminalitet i virksomheten som følge av vurderingen.

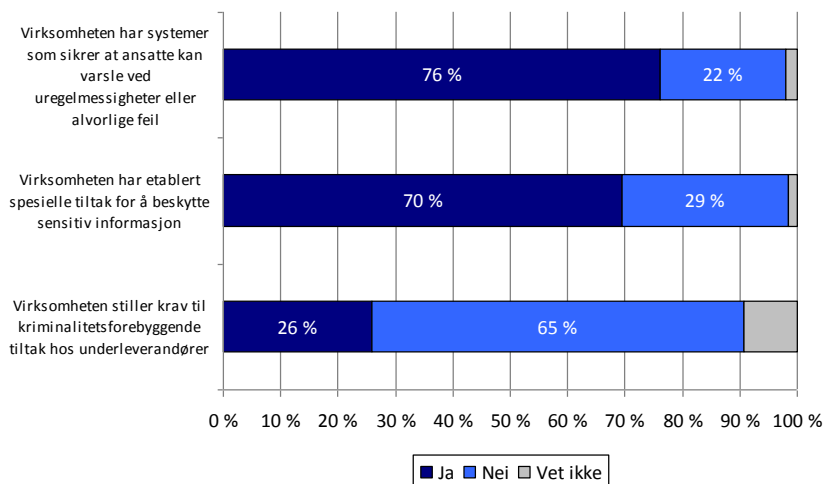
Det samme spørsmålet ble også stilt i 2006. 55 prosent av de som hadde en risikovurdering, uavhengig av om dette var en skriftlig risikovurdering eller ikke, svarte av vurderingen medførte konkrete tiltak.

2.2 Forebyggende tiltak

Når det gjelder forebyggende tiltak i virksomhetene er de spurt om de har systemer for varsling, beskyttelse av sensitiv informasjon og om de stiller krav til kriminalitetsforebygging hos underleverandører.

Spørsmål: Jeg vil nå lese opp noen påstander om risiko og forebyggende tiltak mot kriminalitet i/mot virksomheten, og ber deg svare ja eller nei på følgende?

Figur 16 Forebyggende tiltak mot kriminalitet (n=2500)

76 prosent av virksomhetene har systemer som sikrer at ansatte kan varsle ved uregelmessigheter eller alvorlige feil. Det er relativt stor forskjell på privat og offentlig sektor. Mens 91 prosent av virksomhetene i offentlig sektor har slike systemer, er det 72 prosent av private virksomheter som sier det samme.

I størst grad er slike systemer på plass innen helse- og sosialtjenester (95 prosent). Til sammenligning oppgir 70 prosent av virksomheter innen industri og 71 prosent av virksomheter innen bygg og anlegg det samme.

Det er også store forskjeller når det gjelder størrelse på virksomheten og andelen som har systemer for varsling stiger med størrelsen på virksomheten. 91 prosent av virksomheter med mer enn 100 ansatte har slike systemer, mens 55 prosent av de med 1 til 4 ansatte har det, 72 prosent av de med 5 til 19 ansatte og 84 prosent av de med 20 til 99 ansatte.

70 prosent av virksomhetene har etablert spesielle tiltak for å beskytte sensitiv informasjon. Også på dette spørsmålet er det stor forskjell på offentlig og privat. Mens 91 prosent av de offentlige virksomhetene har etablert slike tiltak er det 64 prosent av de private som har det.

Det er selvsagt ventet at virksomheter innen helse- og sosialtjenester i stor grad har innført slike tiltak. 95 prosent av virksomheter innen denne bransjen har slike tiltak. Også innen undervisning, offentlig administrasjon og tjenesteytende næringer er det relativt utbredt å ha etablert slike tiltak med hhv. 91, 89 og 82 prosent. I minst grad har man etablert slike tiltak innen bygg og anlegg, der 46 prosent har gjort det.

Hvorvidt virksomheten har etablert tiltak for å beskytte sensitiv informasjon, øker med virksomhetsstørrelse. Ni av ti virksomheter med mer enn 100 ansatte har etablert tiltak for å beskytte sensitiv informasjon. Videre har 79 prosent av virksomheter med 20 til 99 ansatte slike tiltak, 62 prosent av de med 5 til 19 ansatte og 49 prosent av de med 1 til 4 ansatte.

Det er mindre utbredt å stille krav om kriminalitetsforebyggende tiltak hos underleverandører. 26 prosent av virksomhetene stiller slike krav.

Mest vanlig er dette i hotell- og restaurantbransjen, der 35 prosent av virksomhetene som oppgir at de stiller slike krav. Bygg- og anleggsbransjen gjøre det i minst grad, med 22 prosent. Det er også

forskjeller mellom privat og offentlig sektor. Mens 31 prosent av virksomhetene i offentlig sektor stiller krav til kriminalitetsforebyggende tiltak hos underleverandører, er det 25 prosent i privat sektor som gjør det samme. Andel som stiller slike krav øker også med virksomhetsstørrelse.

2.2 Forebyggende tiltak blant leverandører til det offentlige

Det er også interessant å se disse spørsmålene i sammenheng med virksomheter som er faste leverandører av varer og tjenester til det offentlige. 42 prosent av de spurte virksomhetene oppgir at de er faste leverandører til det offentlige.

Åtte av ti (82 prosent) av virksomhetene som leverer varer og tjenester til det offentlige har systemer som sikrer at ansatte kan varsle ved uregelmessigheter eller alvorlige feil. 72 prosent av de som ikke er leverandører oppgir å ha tilsvarende system. Hvis vi kun ser på private virksomheter er det 79 prosent av de som er leverandører til det offentlige som har slike systemer, men 68 prosent av de som ikke er leverandører til det offentlige har det.

74 prosent av virksomheter som er leverandører til det offentlige har iverksatt tiltak for å beskytte sensitiv informasjon, mens 66 prosent av de som ikke er leverandører til det offentlige sier det samme. Blant private virksomheter som er leverandører til det offentlige er det 68 prosent som har iverksatt tiltak for å beskytte sensitiv informasjon. 62 prosent av de som ikke er leverandører har gjort det samme.

Videre stiller 32 prosent av virksomheter som leverer varer og tjenester til det offentlige krav til kriminalitetsforebyggende tiltak hos underleverandører, mot 22 prosent blant de som ikke er leverandører til det offentlige. 31 prosent av private virksomheter som er leverandør til det offentlige stiller slike krav til underleverandører, mens 20 prosent av de private virksomheter som ikke er leverandører til det offentlige gjør det samme.

2.3 Følger ved misbruk av sensitiv informasjon

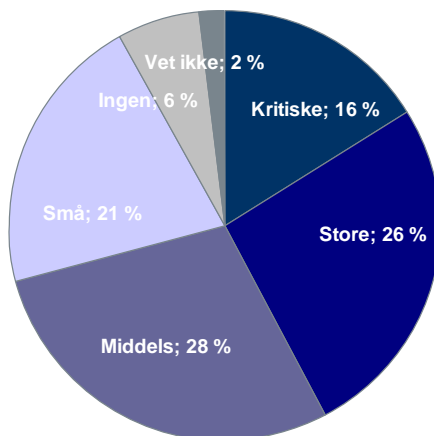
Mer enn fire av ti virksomheter mener det vil ha kritiske eller store konsekvenser hvis sensitiv informasjon misbrukes.

Spørsmål: Hvilke konsekvenser kan det få for din virksomhet hvis sensitiv informasjon utnyttes av utenforstående? Vil det ha kritiske, store, middels, små eller ingen konsekvenser?

PERDUCO

KRIMINALITETS- OG SIKKERHETSUNDERSØKELSEN I NORGE

Figur 17 Konsekvenser misbruk sensitiv informasjon (n=2500)

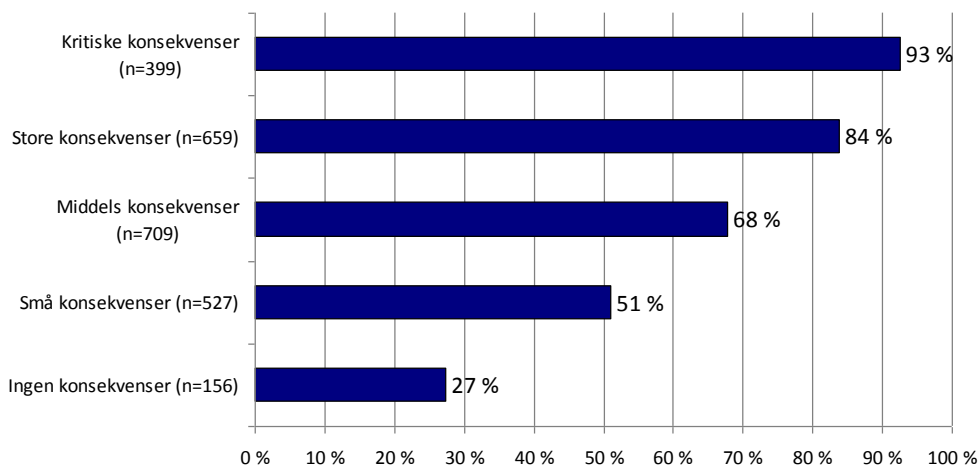

Det er store skiller mellom privat og offentlig sektor på dette spørsmålet. Mens 65 prosent av virksomhetene i offentlig sektor mener det vil ha kritiske eller store konsekvenser, mener 37 prosent av virksomhetene i privat sektor det samme. I privat sektor er det spesielt varehandel og hotell- og restaurantbransjen som i minst grad anser seg som sårbare for misbruk av sensitiv informasjon.

I størst grad mener virksomheter innen sosial- og helsetjenester at det vil ha kritiske/store konsekvenser (76 prosent).

Det er interessant å se på sammenhengen mellom hvor kritiske konsekvensene vil være hvis sensitiv informasjon utnyttes og i hvilken grad virksomhetene har iverksatt tiltak for å beskytte denne informasjonen.

Figur 18 Misbruk sensitiv informasjon - konsekvenser/tiltak

Blant virksomheter som oppgir at det vil ha kritiske konsekvenser dersom sensitiv informasjon misbrukes av utenforstående, er det 93 prosent som har etablert spesielle tiltak for å beskytte sensitiv informasjon.

Blant virksomheter som mener det vil ha store konsekvenser hvis sensitiv informasjon misbrukes, har 84 prosent iverksatt tiltak for å beskytte informasjonen.

PERDUCO
KRIMINALITETS- OG SIKKERHETSUNDERSØKELSEN I NORGE

Også blant virksomheter som oppgir at det ikke vil ha konsekvenser om sensitiv informasjon utnyttes av utenforstående, er det nær tre av ti som har iverksatt tiltak for å beskytte virksomhetens informasjon.

3. Svinn

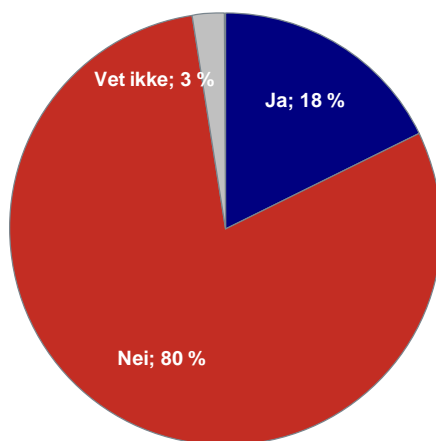
For første gang er respondentene i 2008 spurt om økonomiske tap i virksomheten som kommer som følge av svinn, bedrageri eller svindel.

3.1 Økonomisk tap som følge av svinn, bedrageri, svindel

Nær to av ti virksomheter opplever økonomisk tap på grunn av dette.

Spørsmål: Har din virksomhet blitt påført økonomisk tap som følge av kriminalitet som svinn, bedrageri eller svindel i løpet av de siste 12 månedene?

Figur 19 Tap som følge av svinn (n=2500)

Bransjene varehandel og hotell og restaurant er mest utsatt for svinn, bedrageri og svindel. Henholdsvis 32 og 31 prosent av virksomhetene i disse bransjene oppgir at de har blitt påført økonomiske tap som følge av dette. Også bygg/anlegg (20 prosent) og transport/kommunikasjon (18 prosent) opplever dette i stor grad. I minst grad opplever man økonomiske tap som følge av svinn, bedrageri eller svindel i undervisning (3 prosent), offentlig administrasjon (6 prosent) og helse/sosial (8 prosent). Også bransjer som tjenesteytende (10 prosent) og industri (13 prosent) ligger godt under varehandel og hotell/restaurant.

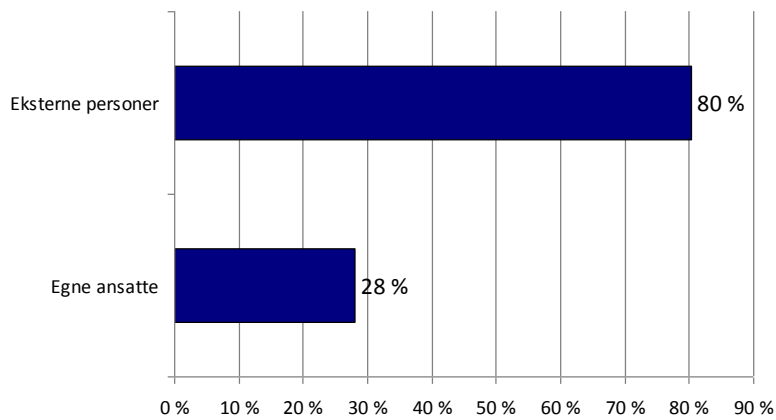
Som bransjefordelingen indikerer er det forskjeller mellom offentlig og privat sektor. Mens 20 prosent av virksomhetene i privat sektor opplever økonomiske tap som følge av dette, er det 7 prosent av virksomhetene i offentlig sektor som gjør det samme.

Virksomhetene er også spurt om det er egne ansatte eller eksterne personer som sto bak kriminaliteten som påførte virksomheten økonomisk tap.

Spørsmål: Var det egne ansatte eller eksterne personer som sto bak den kriminaliteten som påførte virksomheten økonomisk tap?

PERDUCO
KRIMINALITETS- OG SIKKERHETSUNDERSØKELSEN I NORGE

Figur 20 Gjerningsperson svinn, bedrageri, svindel (n=441)

På dette spørsmålet kan respondentene svare både at det er eksterne og egne ansatte. I noen tilfeller har virksomhetene blitt utsatt for kriminalitet både fra eksterne og fra egne ansatte.

Åtte av ti virksomheter som har opplevd økonomisk tap som følge av svinn, bedrageri eller svindel oppgir at det var eksterne personer som sto bak kriminaliteten. I 28 prosent av tilfellene er det egne ansatte som står bak.

4. Vold, rus og kontrolltiltak

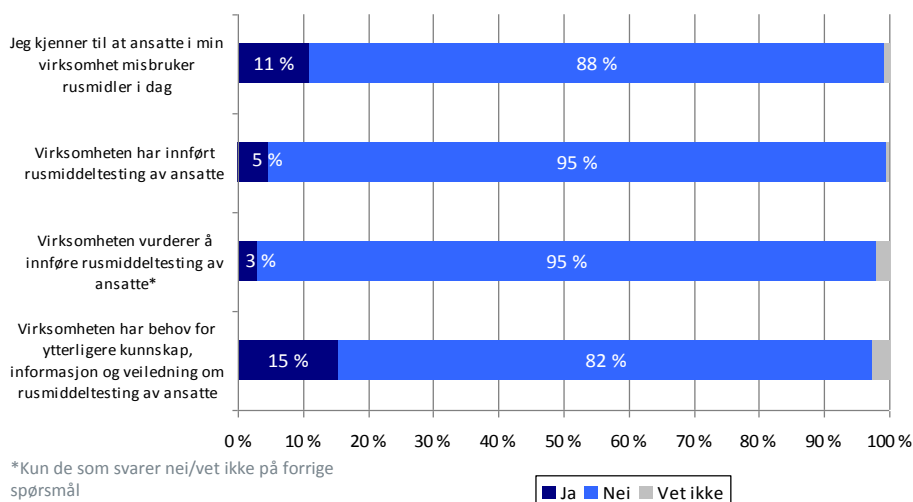
Under dette tema er virksomhetene spurt om kjennskap til ansattes eventuelle misbruk av rusmidler, kontrolltiltak i forbindelse med rusmidler og vold på arbeidsplassen.

4.1 Kjennskap og testing – rusmidler

En av ti virksomheter oppgir at de kjenner til at ansatte misbruker rusmidler.

Spørsmål: Jeg vil nå lese opp noen påstander om rusmiddelbruk og ber deg svare ja eller nei på følgende:

Figur 21 Kjennskap og testing rusmidler (n=2500)

Kjennskap til at ansatte misbruker rusmidler er større i offentlig sektor enn i privat (hhv. 16 og 10 prosent).

Bransjemessig er det industri (20 prosent), transport/kommunikasjon (19 prosent) og offentlig administrasjon (18 prosent) som i størst grad kjenner til misbruk. Også innen undervisning og helse/sosial er det relativt høy kjennskap til dette (hhv. 15 og 16 prosent). I minst grad kjenner man til dette innen varehandel (4 prosent), tjenesteytende næringer (6 prosent) og hotell/restaurant (8 prosent).

At offentlig sektor i større grad kjenner til misbruk av rusmidler kan ikke forklares med at de i større grad rusmiddeltester ansatte. I både offentlig og private virksomheter er det 5 prosent som har innført rusmiddeltesting av ansatte. Med unntak av transport og kommunikasjon er det heller ingen bransjer som peker seg ut der testing er innført i større grad enn i andre. I transport/kommunikasjon har 17 prosent av virksomhetene innført testing, mens de andre bransjene ligger mellom 2 og 7 prosent.

Det er imidlertid en sammenheng mellom testing og kjennskap. Av de som har kjennskap til misbruk av rusmidler, er det 18 prosent som har innført testing, mot kun 3 prosent av de som ikke har kjennskap til misbruk. Videre har hele 44 prosent av virksomhetene som har innført testing også kjennskap til misbruk av rusmidler blant ansatte. Blant virksomheter som ikke har innført testing, er det 9 prosent som kjenner til misbruk.

PERDUCO

KRIMINALITETS- OG SIKKERHETSUNDERSØKELSEN I NORGE

Av de virksomhetene som ikke allerede har innført rusmiddeltesting, er det 3 prosent som vurderer å gjøre det.

Hotell- og restaurantbransjen er de som i størst grad vurderer dette, med 10 prosent.

Blant de som kjenner til misbruk blant ansatte er det 15 prosent som vurderer å innføre testing.

15 prosent av virksomhetene oppgir at de har behov for ytterligere kunnskap, informasjon og veiledning om rusmiddeltesting av ansatte. Offentlige virksomheter oppgir dette i noe større grad enn private (hhv. 20 og 14 prosent).

Når det gjelder bransjer er det offentlig administrasjon (23 prosent), helse- og sosialtjenester (22 prosent), hotell og restaurant (21 prosent) og industri (20 prosent) som i størst grad sier de har behov for kunnskap, informasjon og veiledning.

Også på virksomhetsstørrelse er det klare forskjeller. Mens 25 prosent av virksomheter med 100 ansatte eller flere sier de har behov for dette, er det kun 4 prosent av de med 1 til 4 ansatte som sier det samme.

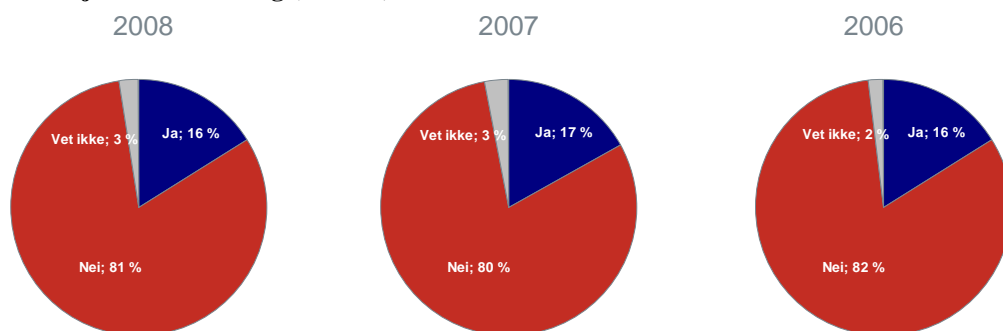
40 prosent av de virksomhetene som kjenner til misbruk blant ansatte, oppgir at de har behov for mer kunnskap om testing, mens 12 prosent av de som ikke kjenner til misbruk sier det samme. Videre oppgir 60 prosent av de virksomhetene som vurderer å innføre testing at de har behov for mer kunnskap, informasjon og veiledning om testing.

4.2 Vold i jobbsammenheng

Om de ansatte har vært utsatt for vold i jobbsammenheng er stilt til virksomhetene i alle de tre KRISINO-undersøkelsene. Resultatene er meget stabile.

Spørsmål: Har ansatte i din virksomhet vært utsatt for vold eller trusler om vold i jobbsammenheng i løpet av de siste 12 månedene?

Figur 22 Vold i jobbsammenheng (n=2500)

Andelen virksomheter der ansatte har blitt utsatt for vold, eller blitt truet med vold, ligger stabilt på 16/17 prosent.

Som i 2008 og 2007, finner vi det samme skillet mellom offentlig og privat sektor. 8 prosent av virksomhetene i privat sektor oppgir at dette har skjedd siste 12 måneder, men hele 48 prosent av virksomhetene i offentlig sektor sier det samme. I 2007 var tallene 9 prosent i private virksomheter og 50 prosent i offentlige, mens det i 2006 var 9 prosent i private og 45 prosent i offentlige.

PERDUCO

KRIMINALITETS- OG SIKKERHETSUNDERSØKELSEN I NORGE

Som i 2007 er det også i 2008 i helse- og sosialtjenester ansatte i størst grad utsatt for vold eller trusler om vold. 62 prosent av virksomhetene i denne bransjen har opplevd dette siste 12 måneder (64 prosent i 2007).

Innen offentlig administrasjon har nesten halvparten av virksomhetene opplevd at ansatte utsettes for eller trues med vold (45 prosent). Dette er en liten nedgang fra 2007, da 51 prosent av virksomheter i offentlig administrasjon sa det samme.

I de ”private bransjene” skjer dette i størst grad innen hotell og restaurant der 25 prosent har opplevd dette siste 12 måneder. Selv om hver fjerde virksomhet i denne bransjen opplever det, er det en nedgang fra 2007, da 34 prosent oppga det samme.

I minst grad skjer dette innen bygg og anlegg (3 prosent), industri (7 prosent) og varehandel (7 prosent).

5. Anmeldelser og oppsigelser

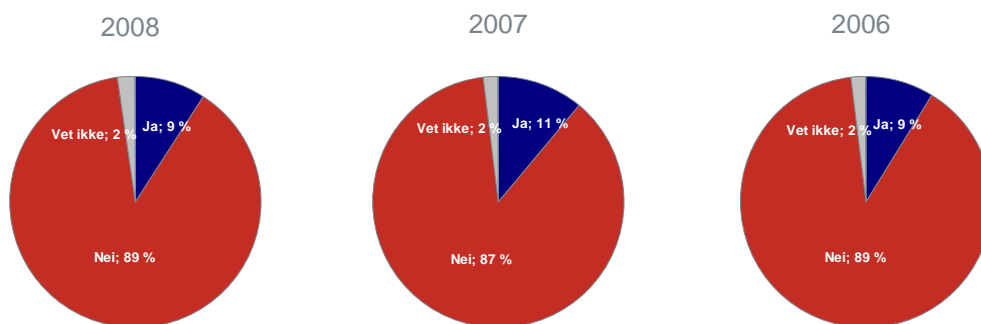
Det siste temaet i undersøkelsen omhandler lovbrudd som ikke anmeldes og i hvilken grad virksomheter har sagt opp ansatte som følge av lovbrudd.

5.1 Lovbrudd som ikke anmeldes

Spørsmål om virksomhetene har vært utsatt for lovbrudd som man ikke anmeldte, er stilt i 2006, 2007 og 2008. Som med spørsmålet om vold i jobbsammenheng, er resultatene i de tre undersøkelsene meget stabile også på dette spørsmålet.

Spørsmål: Har din virksomhet de siste 12 månedene vært utsatt for lovbrudd som dere ikke anmeldte?

Figur 23 Lovbrudd som ikke er anmeldt (n=2500)

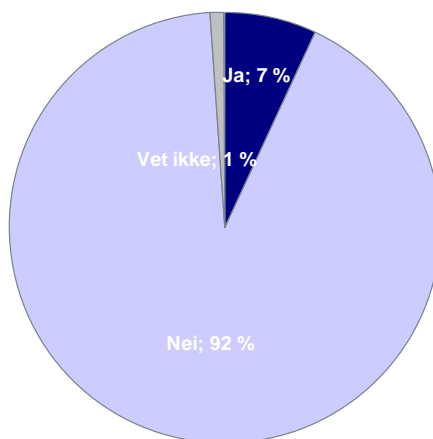
En av ti virksomheter utsettes for lovbrudd som de ikke anmelder. I størst grad er dette tilfelle innen hotell- og restaurantbransjen (19 prosent), varehandel (14 prosent) og undervisning (13 prosent). Det er ingen skiller mellom offentlig og privat sektor på dette spørsmålet.

5.2 Oppsigelse på grunn av lovbrudd

For første gang har vi i 2008 spurt om virksomhetene har sagt opp ansatte på grunn av lovbrudd.

Spørsmål: Har en eller flere ansatte i virksomheten blitt oppsagt på grunn av lovbrudd i løpet av de siste 12 månedene?

Figur 24 Oppsigelse på grunn av lovbrudd (n=2500)

PERDUCO

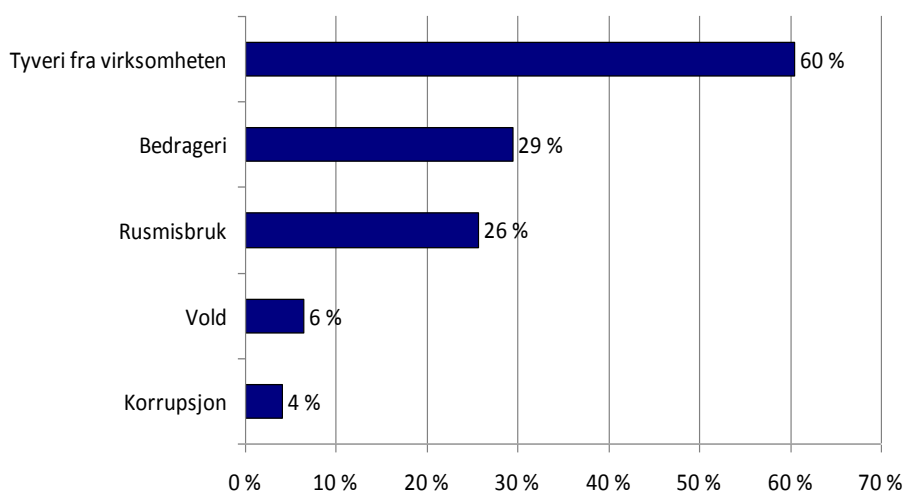
KRIMINALITETS- OG SIKKERHETSUNDERSØKELSEN I NORGE

7 prosent av virksomhetene har sagt opp en eller flere ansatte på grunn av lovbrudd siste 12 måneder. I størst grad er det i hotell- og restaurantbransjen (13 prosent), og transport/kommunikasjon (10 prosent) man har gjort det. Det skjer også i noe større grad i privat sektor enn i offentlig sektor (hhv. 8 og 4 prosent).

De som har sagt opp en eller flere ansatte på grunn av lovbrudd er også spurt hvilke lovbrudd de oppsagte hadde begått.

Spørsmål: Jeg ber deg svare ja eller nei på om følgende lovbrudd var årsaken til oppsigelsen. Hvis virksomheten har sagt opp flere ansatte på grunn av lovbrudd, svar ut fra siste tilfelle. (Mulig å svare ja på flere alternativer)

Figur 25 Lovbrudd som førte til oppsigelse (n=171)

Tyveri fra virksomheten er det vanligste lovbruddet som fører til oppsigelse. Seks av ti oppgir dette som årsaken, eller en av årsakene, til at den ansatte ble oppsagt. Tre av ti oppgir bedrageri som årsak og neste like stor andel oppgir rusmisbruk. Vold og korrupsjon er de minst vanlige lovbruddene som har ført til oppsigelse.